

خادمان حرم کریمه اهل بیت، حضرت معصومه^(س) در گفت‌وگو با «جوان»:

خادمی حرم برکت و آرامش را به زندگی و دل‌های مان آورده‌است

■ محبوبه قربانی

خادمی در حرم امامان و امام‌زادگان (ع) توفیقی است که دل خادم و اطرافیانش را سرشار از برکت می‌کند. سایه پر مهر حرم نه تنها بر صحن و سرای زیارت گسترده است بلکه بر حرم دل خادمان نیز پهن شده و مانند سپری معنوی از آنان در برابر غفلت و لغزش‌های روزمره محافظت می‌کند. هر خادم با قدم گذاشتن در این فضای نورانی، نه تنها در خدمت زائران قرار می‌گیرد بلکه دل و جانش بیمه می‌شود و برکت و آرامش حرم همچون نسیمی خنک و روح بخش، زندگی او و اطرافیانش را نوازش می‌کند. حضور در حرم تجربه‌ای روحانی است که قلب را سبک، ذهن را آرام و امکان رشد معنوی و نزدیک شدن به اهل بیت(ع) را برای خادم فراهم می‌آورد. مقام والای حضرت معصومه(س) در روایات و سخنان امامان و بزرگان باز تاب گسترده‌ای دارد. امام رضا(ع) فرموده‌اند: «هر کس او را با شناخت از جایگاهش زیارت کند، بهشت برای اوست.» در آستانه سالروز رحلت کریمه اهل بیت، حضرت معصومه(س)، فرصتی پیش آمد تا با تعدادی از خادمان این حرم نورانی، از پدر گرفته تا فرزندان نوجوان‌شان گفت‌وگو کنیم. یکی از این خادم، رسول ابراهیمی فرد، ۴۴ساله و اهل قم است. او خادمی را نعمتی سرشار از آرامش و برکت می‌داند و می‌گوید: «خادم باید خوش خلق، آشنا با مسائل روز و سنجیده در رفتار باشد تا خاطرهای نیکو از دین در ذهن مردم باقی بماند. بهترین آغاز خدمت نیز خانواده است. جایی برای تمرین اخلاقی، رفع خطا و آماده شدن برای خدمت به جامعه و حرم‌ها.» در ادامه متن گفت‌وگو با وی را پیش رو دارید.

کی و چگونه خادمی و حضور در حرم برای شما شروع شد؟

۱۶ساله بودم که با دوستانم شب‌های جمعه به حرم حضرت معصومه(س) می‌رفتم و بالای سر ضریح می‌نشستم. آن فضا حس آرامش خاصی به ما می‌داد. روبه‌روی ضریح می‌نشستم، دعا می‌خواندیم و بعد با هم صحبت می‌کردیم. هرچند در آن زمان معرفت‌ما به بزرگان کمتر بود ولی همین ارتباط اولیه حس خوبی به ما منتقل می‌کرد. در ایام امتحانات هم این اعتقاد را داشتیم که حضور در حرم به یادگیری درس‌ها کمک می‌کند، به همین دلیل مرتب به حرم می‌رفتم. علاوه بر این، در کلاس‌های سیخ استادی داشتیم که با زبان ساده تلاش می‌کرد ما را به اهل بیست(ع) نزدیک کند. می‌گفت: «هرچه از این دنیا می‌خواهید، از اهل بیت(ع) بخواهید.» هدفش این بود ارتباط ما با خدا و اهل بیت(ع) عمیق‌تر شود.

از نگاه زائران به خادمتان بگویید.

وقتی زائران در حرم با مردم عادی بیرون حرم خادمی را می‌بینند، احترام و وزه‌ای برای او قائل می‌شوند، گویی پیام خاصی برای آنها دارد و روزشان با حضور خادم برکت و خوش‌یمنی است. ما هم به آنها ارادت داریم ولی لطف و محبت آنها به خادمتان زیاد است.

خدمت در حرم کریمه اهل بیت(ع) چه تأثیری روی زندگی شما داشته است؟

خادمی برای من نعمتی بزرگ و افتخاری بی‌نظیر است. هر کسی که این فرصت را پیدا کند، باید با تمام وجود شکر آن را به جا آورد. حتی کسانی که در خانه و میان خانواده خدمت می‌کنند، نزد خاندان جایگاه والایی دارند. این نعمت خدمت، نصیب هر کسی نمی‌شود، حتی اگر توانایی‌ها و امکانات زیادی داشته باشد. خدمت به زائران حضرت(س) (آرامش عمیقی در روح من پدید آورده و رفتارم با دیگران را لطیف‌تر کرده‌است. حالا بیش از پیش به احترام به انسان‌ها اهمیت می‌دهم و ارزش واقعی محبت و خدمت را درک کرده‌ام. تجربه خدمت، برکت و هدایت زندگی‌ام را افزایش داده و قلبم را مطمئن ساخته که در مسیر درست خدمتگزار گام بردارم.

از سال‌های خدمت در حرم چه خاطره یا خاطراتی دارید که تأثیرگذار بوده است؟

قبل از خادمی روزی وارد حرم شدم و روبه‌روی ضریح نشستم و برای پیدا کردن شغل مناسب و حتی ازدواج دعا کردم. همانجا دور کعت نماز خواندم و به خانه برگشتم. طولی نکشید که یکی از آشنایان تماس گرفت و گفت حرم نیرو می‌گیرد. اسمم را نوشتند و بعد از مراحل گزینش و مصاحبه به عنوان نیروی حرم پذیرفته شدم. جالب اینکه یکی از شرایط پذیرش، ازدواج و تأهل بود. این اتفاق برایم یکی از زیباترین خاطرات زندگی شد، چون هم زمینه کار فراهم و هم مسیر ازدواج هموار گردید.

این تجربه نه تنها ارتباطم با اهل بیت(ع) را عمیق‌تر کرد، بلکه به من فهماند، خادمی یعنی خدمت به مردم و نزدیک شدن به خدا. از آن روز، زندگی شخصی و روحی‌ام دگرگون شد و احساس کردم در مسیر رشد معنوی قرار گرفته‌ام.

یادم است اوایل خدمت، همکاری به من گفت نگران نباش، حضرت آنقدر کمک می‌کند که خودت کم نمی‌شود. باورت نمی‌شود. راستش اول چندان باورم نمی‌شد اما چند هفته بیشتر نگذشت بود که توانستم فیش یک آپارتمان را بگیرم. برای من که حتی خریدن یک دوچرخه هم کار سختی بود، معجزه‌ای واقعی بود. هنوز هم با خودم می‌گویم این فقط برکت و لطف حضرت بود که شامل حال من و خانواده‌ام شد. برکتی که مسیر زندگی‌مان را تغییر داد.

یک خادم چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد تا بتواند بر اطرافیان تأثیرات مثبتی داشته باشد؟

هر خادمی که می‌خواهد اثر معنوی و اخلاقی مثبتی روی خانواده و اطرافیانش بگذارد، باید با مسائل روز دینی آشنا باشد و هم خوش خلق باشد. اگر خادم اخلاقی درستی نداشته باشد، ممکن است در ذهن مردم خاطره‌ای تلخ ایجاد کند و حتی آنها را از دین دل‌زده کند. خادم باید بداند در چه موقعیتی با چه کسی محکم برخورد کند و با چه کسی با محبت. همین اخلاق و خوش‌رویی بیشترین اثر را در دل مردم می‌گذارد و یاد حضرت(س) را برایشان شیرین می‌کند.

به نظر شما حضور خادمان در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی چه اهمیتی دارد؟

حضور خادمان در مراسم‌های محلی و برنامه‌های فرهنگی خیلی ارزشمند است. وقتی با لباس و آرم خادمی شرکت می‌کنیم، مردم حس می‌کنند حضرت(س) حضور دارد. حتی اگر هدیه‌ای کوچک مثل یک تمسبیخ یا کتاب از حرم به کودکان بدهیم، اثر بزرگی می‌گذارد. این کار باعث می‌شود مردم حضور حضرت(س) را در زندگی روزمره‌شان بیشتر لمس کنند و ایمان‌شان تقویت شود.

فعالیت خادمان به خارج از حرم نیز گسترش دارد؟ چه تأثیری داشته است؟

بله، گروه‌هایی به نام «سفیران» در حرم فعالیت می‌کنند. آنها

به بیمارستان‌ها، مدارس، ادارات، کار خاتجیات، راه‌آهن و حتی خانواده‌های شهدا سر می‌زنند. تبرکات حرم را به مردم می‌رسانند. این کار دل خانواده‌ها را شاد می‌کند و برایشان آرامش و امید به همراه دارد. این فعالیت‌ها باعث می‌شود مردم بیشتر به اماکن زیارتی و معنوی جذب شوند و آرامش خاصی به دست آورند. همان‌طور که روانشناسان می‌گویند، حضور در این مکان‌ها ذهن را آرام می‌کند و به روح انسان گرما می‌بخشد. همین آرامش باعث می‌شود مردم انگیزه پیدا کنند تا خودشان و خانواده‌شان در برنامه‌های فرهنگی و خدمتی مشارکت کنند.

چگونه می‌توانیم پاسخ‌های به‌روز و درست به شبهات و پرسش‌های جوانان به خصوص در فضای مجازی درباره زیارت، زندگی حضرات و امامان معصوم(ع) و دیگر آموزه‌های دینی داشته باشیم تا ارتباط‌شان با دین و اهل بیت(س) تقویت شود؟

در رسانه‌ها و فضای مجازی، جوانان سؤال‌های زیادی مطرح می‌کنند. چرا زیارت می‌کنیم؟ پول‌هایمان را چگونه خرج می‌کنیم؟ درباره حضرت معصومه(س) کنجکاوی‌های فراوانی دارند. از سن و سال ایشان می‌پرسند، اینکه چرا ازدواج نکرده‌اند... مشکل اصلی این است که پاسخ‌ها به‌روز نمی‌شوند و همین موجب ایجاد سردرگمی شده است. وقتی شبهات و مطالب نادرست در فضای رسانه‌ای منتشر می‌شوند، بعضی افراد نمی‌توانند حضور حضرت معصومه(س) و دیگر امامان را به درستی درک کنند و حتی گاهی سعی می‌کنند این کریمه اهل بیت(س) را از مردم جدا و دور نشان دهند. این موضوع به ویژه برای جوانان چالش‌جندی و قابل توجه است، چراکه فاصله میان پرسش‌هایشان و پاسخ‌های صحیح و به‌روز، می‌تواند مانع از ارتباط درست آنان با آموزه‌های دینی شود.

راهکار چیست؟

ضروری است مؤسسات، نهادها یا شرکت‌هایی شکل بگیرند تا در فضای مجازی امکان گفت‌وگو رودررو با جوانان فراهم شود و پرسش‌های آنان پاسخ داده شود. خود شهر قم ظرفیت بسیار خوبی دارد و می‌تواند به عنوان پایگاهی ایمانی و امن، مرکزی برای آموزش، هدایت و تربیت دینی عمل کند.

طلاب و فعالان دینی نیز باید تلاش بیشتری کنند تا جوانان با احکام دینی، زندگی‌نامه و سیره(نامه(ع) آشنا شوند. این اقدام نه تنها موجب تقویت تأثیر فرهنگی بر جامعه می‌شود بلکه علاقه و پیوند مردم با اهل بیت(ع) را نیز افزایش می‌دهد.

در ادامه از دیگر فعالیت‌های فرهنگی برای آشنایی بیشتر و جذب مردم به خصوص جوانان با اهل بیت(ع) بگویید.

فعالیت‌های فرهنگی باید گسترده و متنوع باشد. از استادن دانشگاه و حوزه گرفته تا افراد با تجربه، همه می‌توانند در این مسیر نقش داشته باشند. اگر گروه‌هایی در شهر‌ها تشکیل شوند و در کنار کارهای خدماتی و درمانی، معارف اهل بیت(ع) و شیوه زندگی آنان را معرفی کنند، تأثیر حضور اهل بیت در جامعه بیشتر دیده می‌شود و مردم دل بسته‌تر به حضرت(س) و امامان(ع) خواهند شد.

جذب جوانان نیز باید متناسب با سن و شرایط روحی‌شان باشد. برای نوجوان ۱۴ یا ۱۵ساله، برگزاری اردو و کلاس نقاشی جذاب است، برای جوان ۱۸ یا ۱۹ساله، کلاس‌های مشاوره و آموزش ازدواج مفید خواهد بود. همچنین می‌توان افراد سالخورده را در مراسم‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و خدمتی مشارکت داد تا تجربه‌های ارزشمندشان منتقل شود. کار فرهنگی نباید تنها در حرم باقی بماند. باید آن را به شهر‌ها، شهرستان‌ها و حتی روستاها برد. حتی در آپارتمان‌ها، مراکز تفریحی یا قورده‌گاه‌هایی می‌توان برنامه‌های فرهنگی اجرا کرد و معارف اهل بیت(ع) را معرفی نمود. اگر این کار از سنین پایین آغاز شود، ریشه‌های دینی در نسل جوان محکم‌تر خواهد شد.

به جوانانی که علاقه‌مند به خادمی در حرم هستند، چه توصیه‌ای دارید؟

بهترین توصیه من این است که خدمت را از خانواده شروع کنند. از پدر و مادر، همسایه‌ها و حتی محل زندگی‌شان. خانه بهترین جایی است که انسان می‌تواند خدمت را تمرین کند. جایی که خطاهای خود را می‌بیند، انتقادپذیر می‌شود، اشتباهاتش را برطرف می‌کند و نقاط قوت و ضعفش را می‌شناسد. اگر کسی بتواند در خانه و میان خانواده‌اش خدمت کند، بی‌شک می‌تواند در جامعه از جمله حرم‌ها هم خادم خوبی باشد.

نکته دیگر درباره خدمت صادقانه اینکه، خدمت تنها با شوق و ذوق واقعی ارزش دارد. باید از دل برخیزد، نه از طمع و چشم داشت. کسی که منتظر است دیگری کار را انجام دهد، طعم واقعی خدمت را نمی‌چشد. خادم حقیقی هر روز از خود می‌پرسد: «امروز چه کاری می‌توانم برای زائران انجام دهم؟ چه کمکی از دست من برمی‌آید؟» همین نگاه و انگیزه است که خدمت را شیرین و ارزشمند می‌سازد.

از منبر تا حرم

حتی جلسات هفتگی ختم قرآن یا جمع‌های کوچک خانوادگی می‌تواند تأثیر بزرگی داشته باشد. اگر خانواده‌ها با اهل بیت(ع) آشنا شوند، نه تنها خودشان بلکه نسل‌های بعدی نیز در امان خواهند بود.» او با اشاره به محبت خادم به کودکان و خانواده‌ها در حرم می‌گوید: «گاهی برای دل خوشی کودکان یک شکلات می‌دهیم یا راهنمایی‌شان می‌کنیم. این محبت‌های کوچک باعث می‌شود، زائران احساس نزدیکی و آرامش کنند و فضای حرم برای‌شان خاطره‌انگیز شود.»

حجت الاسلام صباری درباره محل خدمتش که زائر‌سرای حرم است می‌گوید: «خوابگاه شبانه‌روزی حرم برای زائرانی است که نمی‌توانند از هتل استفاده کنند. ما جای خواب‌شان را مرتب می‌کنیم، پتو می‌دهیم و محیطی امن فراهم می‌کنیم. خدمت در این بخش جذاب است، چون مستقیماً با آرامش زائران سروکار دارد.»

این کارشناس دینی درباره تأثیر خدمت‌سر زندگی شخصی‌اش می‌گوید: «خدمت به زائران حس ارزشمندی ایجاد می‌کند. حضور در کنار دیگر خادم که با خلوت شبانه، نماز شب و دعا زندگی‌شان را اداره می‌کنند، برای من آموزنده است. برکت خدمت را در زندگی شخصی و حتی اقتصادم تجربه کرده‌ام.»

صباری در پایان می‌گوید: خدمت در حرم برای او فقط یک وظیفه نیست بلکه موهبتی است که زندگی‌اش را دگرگون کرده است: «هر بار نوبت خدمتم می‌رسد، اشتیاقی تازه در دلم زنده می‌شود. دعا می‌کنم خدا این مسیر را از ما نگیرد و بتوانیم با عمل به توصیه‌های اهل بیت(ع)، جامعه‌ای مهربان‌تر، معنوی‌تر و با اخلاق‌تر بسازیم.»

را در قامت خادمی می‌بیند. او گفت: «وقتی فرزندم را در مسیر خادمی می‌بینم، شکرگزاری خدا و تشکر از حضرت معصومه(س) اولین چیزی است که به ذهنم می‌آید. پدر و مادرهایمان ما را از کودکی به مسجد، هیئت و فعالیت‌های دینی هدایت کردند و حالا نوبت ماست که همین مسیر را به فرزندانمان نشان دهیم. در این دوران که تهاجم فرهنگی شدید است، بهترین راه این است که فرزندان‌مان را به قرآن و اهل بیت(ع) نزدیک کنیم.»

توصیه می‌کنم اگر برای‌شان مقدور است مسیر خدمت را پیش بگیرند.»

بهترین خاطره‌اش از خادمی این است: «یک روز داخل حرم قدم می‌زدیم، خانواده‌ای مرا صدا کرد و گفت: «پسر بیا، آقا پسر بیا.» وقتی جلو رفتم، گفتند: «این پنج تا فیش غذا برای شما.» گفتیم: «دست شما درد نکند.» این شد بهترین خاطره من که شدم میهمان حضرت(س).

محمدجواد درباره واکنش مردم نسبت به یک خادم نوجوان گفت: «چون سن کمی دارم، مردم با دیدن ظاهر من که لباس خادمی به تن دارم، خیلی خوشحال می‌شوند و از من می‌پرسند: «چرا اینجا هستی؟» یا «چرا می‌آی؟» من می‌گویند دل بچه‌ها پاک است.»

صفریان درباره دعاهایش کنار ضریح حضرت(س) گفت: «اول برای تسجیل در فرج امام زمان(عج) دعا می‌کنیم، بعد برای سلامتی امام خامنه‌ای و بعد آرزوهایی که خودم در سر دارم.»

خدمتی که دل‌ها را آرام می‌کند

محمدصادق صفریان، یکی از خادمان باصفای حرم مطهر حضرت معصومه(س)، اهل همدان و عضو فعال هلال احمر است. او نیز هر چهارشنبه راهی شهر مقدس قم می‌شود تا در فضای معنوی حرم به زائران خدمت کند. صفریان درباره تجربه خادمی خود می‌گوید: «تأثیر خادمی محدود به خودم نبود، بلکه خانواده‌ام نیز از این مسیر نورانی و معنوی بهره‌مند شدند. مشاهده حال و هوای روحانی حرم و خدمت صادقانه به زائران، باعث شد همه ما حس نزدیکی و ارتباط عمیق‌تری با حضرت معصومه(س) پیدا کنیم و دل‌هایمان سرشار از آرامش و شغف شود.» این خادم نیز یک فرزند پسر دارد که او را در این مسیر همراه خود کرده است. می‌گوید این تجربه برای او بسیار ارزشمند است. «یک پسر و دو دختر دارم. وقتی پسرم در این مسیر همراه شد، همسر من نه تنها مخالفتی نکرد بلکه مشوقش شد. او حتی پیشنهاد داد اگر امکانش باشد، آنها هم خادم حرم شوند. تجربه خدمت حتی برای خانواده هم الهام‌بخش است.» صفریان از شیرینی خدمت در حرم می‌گوید: «بسیاری از حرف‌هایی که قبل از خدمت شنیده بودم، حالا تجربه کردم. در روزهای اول خدمت دیدن تکریم زائران خارجی مثل عراقی‌ها و پاکستانی‌ها، حس فوق‌العاده‌ای داشت. هر کسی توفیق خادمی پیدا کند، تجربه‌ای عجیب و لذت‌بخش است. حتی اگر راه طولانی و خستگی داشته باشد، لذت خدمت به زائران و زیارت حضرت ارزش تمام این سستی‌ها را دارد.» صفریان درباره ویژگی‌های یک خادم واقعی می‌گوید: «گاهی زائران انتظار زیادی دارند. یک خادم باید صبور باشد، احترام و تواضع را رعایت کند و همیشه ملاحظات اخلاقی و انسانی را در نظر بگیرد.» او درباره اهمیت قانون و تقوا می‌گوید: «همان‌طور که حضرت امام(ره) فرموده‌اند، رعایت قانون و تقوا بسیار مهم است. خادمی هم چارچوب و قوانینی دارد که باید رعایت شود. وقتی این قوانین رعایت شود، هم خود خادم رشد پیدا می‌کند و هم انتظار زائران برآورده می‌شود. این اصول باعث می‌شود خدمتگاری با نظم، احترام و اثرگذاری واقعی انجام شود.»

خادم نوجوان حرم کریمه اهل بیت(س):

انتخاب حرم است

امیررضا صباری، خادم نوجوان ۱۰ساله حرم مطهر حضرت معصومه(س)، هر چهارشنبه با شوقی وصفناپذیر از کاشان همراه پدرش راهی قم می‌شود تا در فضای معنوی و نورانی حرم به خدمت زائران بپردازد. او درباره تأثیر خادمی بر زندگی‌اش می‌گوید: «خادمی نه تنها در ایام سال تحصیلی باعث عقب‌افتادن درس‌هایم نمی‌شود، بلکه شور و انگیزه‌ام را برای مطالعه بیشتر می‌کند و تمرکز بر درس را افزایش می‌دهد.» امیررضا زبان ساده و بی‌پایه درباره اولین تجربه خادمی‌اش می‌گوید: «اولین بار که همسره پدرم به حرم آمدم، همان لحظه مشتاق شدم هر چهارشنبه به حرم بروم و در مسیر خدمت به زائران قدم بگذارم.» خادم نوجوان در توضیح خدماتش در حرم گفت: «کمد‌ها را مرتب می‌کنم، کش‌ها را در جای خودش می‌گذارم و اگر زائرانی راه را بلد نباشند راهنمایی‌اش می‌کنم. از این خدمات خیلی خوشحال می‌شوم، یک آرمش خاصی دارد.» امیررضا در تعریف لحظاتی کنار ضریح حضرت می‌گوید: «دعا می‌کنم در سرم را خوب بخوانم، پدر و مادرم سالم باشند و وقتی بزرگ شدم خادم بمانم. برای ظهور امام زمان(عج) هم خیلی دعا می‌کنم. شاید بگویند تاوان نشود یک بار دعا کردم نمره یکی از امتحاناتم ۲۰شود. خلاصه هر چیزی دلم بخواهد و رسیدن به آن سخت باشد از حضرت معصومه(س) می‌خواهم.» او می‌گوید بسیاری از دوستانش وقتی خدمت او را در حرم می‌بینند یا می‌شنوند آرزو می‌کنند همراهش بشوند و خادمی اهل بیت(ع) نصب بشوند. بعد از این صحبت‌ها بسود که از امیررضا پرسیدم اگر یک چهارشنبه به جای رفتن به حرم یک سفر دوستانه پیشنهاد شود کدام را انتخاب می‌کنی گفت: «حرم را انتخاب می‌کنم.» زائران وقتی خادم نوجوانی را می‌بینند، حاجتی طلب می‌کنند از امیررضای خادم هم چنین درخواستی شده است. «یک بار یک زائر عراقی از من خواست برایش دعا کنم و من حاجتش را از حضرت خواستم. بارها شده‌است کنار ضریح زائران وقتی مرا با چوب بر می‌بینند می‌پرسند و می‌خواهند برایشان دعا کنم. ولی من به حال خوب آنها غیبه می‌خورم.» امیررضا در پاسخ به این سؤال که اگر روزی خانواده اجازه ندهند به حرم بروی چه می‌کنی؟ گفت: «تواضع می‌شوم، شاید بروم ولی اتاق و در را ببندم، ولی اصرار نمی‌کنم و به خود‌خاتم دخیل می‌شوم.» می‌دادم هر طور صلاح باشد برایم رقم می‌زند.»

وقتی از توصیه‌اش به دوستانش می‌پرسم، می‌گوید: «به دوستانم